

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ФЕДЕРАЦІЯ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ УКРАЇНИ

ISSN 2410-5317

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ХОРТИНГУ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Засновано в 2014 р.

Випуск 8

Київ
Видавець Паливода А. В.
2017

УДК 37.02 : 796.85 (08)
ББК 74.202 : 75.715
Т 33

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 12 від 28 грудня 2017 р.)*

**Збірник наукових праць входить до Переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук
(наказ МОН України від 07 жовтня 2015 р. № 1021)**

Редакційна колегія:

- Бех І. Д. – дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор
(головний редактор)
- Канішевська Л. В. – доктор педагогічних наук, професор (заступник головного редактора)
- Артюшенко А. О. – доктор педагогічних наук, професор
- Беленька Г. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Болтівець С. І. – доктор психологічних наук, професор
- Діхтяренко З. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, голова науково-методичної колегії
Національної федерації бойового хортингу України, майстер спорту
України з хортингу
- Єрмоменко Е. А. – кандидат педагогічних наук, Заслужений тренер України, Майстер
спорту України міжнародного класу, президент Національної федерації
бойового хортингу України, Заслужений працівник ФК і спорту України
- Зубалій М. Д. – кандидат педагогічних наук
- Коновець С. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Круцевич Т. Ю. – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
- Литвиненко А. М. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
- Петрочко Ж. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Приступа Є. Н. – доктор педагогічних наук, професор
- Пустолякова Л. М. – кандидат педагогічних наук
- Тимошенко О. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Тимчик М. В. – кандидат педагогічних наук, майстер спорту України з хортингу
- Федорченко Т. Є. – доктор педагогічних наук, професор
- Хатько А. В. – кандидат педагогічних наук, майстер спорту України з хортингу
- Чобітько М. Г. – доктор педагогічних наук, професор
- Півоварський Юліуш – почесний професор, PhD, ректор Вищої школи публічної і
індивідуальної безпеки „Апейрон“ (Польська Республіка)
- Порада Віктор – професор, доктор юридичних наук,
ректор Вищої школи в Карлових Варах (Чеська Республіка)
- Шортт Джеймс Джордж – президент Всесвітньої асоціації особистих охоронців (Ірландія)
- Кастлшортський
Юрчак Войтех – професор, PhD, Академія збройних сил ген. М. Р. Штефаника в
Ліптовському Мікулаші (Словацька Республіка)

Рецензенти:

- Волков Л. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Єжова О. О. – доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор
- Оржеховська В. М. – доктор педагогічних наук, професор
- Присяжнюк С. І. – доктор педагогічних наук, професор
- Сичов С. О. – доктор педагогічних наук, професор

Т 33 Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. :
Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – 230 с.

ISBN 978-966-437-427-6.

До збірника ввійшли наукові праці вітчизняних учених, аспірантів, тренерів з бойового хортингу. Автори спрямували свій науковий пошук на багатоаспектне висвітлення шляхів щодо реалізації сучасних підходів у теорії і методики бойового хортингу.

ISBN 978-966-437-427-6

УДК 37.02 : 796.85 (08)
ББК 74.202 : 75.715
© ІПВ НАПН України
© НФБХУ

ЗМІСТ	CONTENT
РОЗДІЛ 1	
ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ДОПРИЗОВНОЇ МОЛОДІ, КУРСАНТІВ І ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ПРАЦІВНИКІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ	MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION AND PHYSICAL TRAINING OF PRE-MILITARY YOUTH, CADETS AND MILITARY OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE AND SECURITY SERVICE STRUCTURES OFFICERS BY MEANS OF COMBAT HORTING
Діхтяренко Зоя, Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг та значення патріотичних цінностей у процесі виховання спортсменів молодшого шкільного віку</i>	Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Eduard <i>Combat horting and the importance of patriotic values in the process of educating athletes of primary school age</i>
Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів</i>	Yeromenko Eduard <i>Combat horting as a means of optimization of functional training of students and cadets of specialized institutions of higher education and law enforcement officers</i>
Петрочко Жанна, Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів</i>	Petrochko Zhanna, Yeromenko Eduard <i>Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students</i>
РОЗДІЛ 2	
ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ ЯК НАЦІОНАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ФІЛОСОФСЬКЕ І ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ЯК ВИДУ БОЙОВОГО МИСТЕЦТВА	THE HISTORY OF CREATION AND DEVELOPMENT OF COMBAT HORTING AS A NATIONAL KIND OF SPORT IN UKRAINE, ITS PHILOSOPHY AND PSYCHOLOGICAL BACKGROUND AS A KIND OF MARTIAL ART
Бойко Валерій, Діхтяренко Зоя, Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг та психологічні особливості підготовки спортсменів</i>	Boyko Valeriy, Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Eduard <i>Combat horting and psychological features of training athletes</i>
Єрмоменко Едуард <i>Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу</i>	Yeromenko Eduard <i>World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting</i>
Федорченко Тетяна, Єрмоменко Едуард, Діхтяренко Зоя, Єрмоменко Вероніка <i>Бойовий хортинг як засіб національно- патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді</i>	Fedorchenko Tetiana, Yeromenko Eduard, Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Veronika <i>Combat horting as a means of national- patriotic education and physical training of schoolchildren, students and cadets</i>

РОЗДІЛ 2.

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ
ЯК НАЦІОНАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ФІЛОСОФСЬКЕ І
ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЯК ВИДУ БОЙОВОГО МИСТЕЦТВА**

УДК 796.894-021.4:796.077.5

**Бойко Валерій,
Діхтяренко Зоя,
Єрмоменко Едуард**
Університет ДФС України, м. Ірпінь

**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ**

***Анотація.** Авторами статті акцентовано увагу на одному з п'яти видів підготовки спортсменів бойового хортингу (теоретична, технічна, тактична, фізична та психологічна підготовки) – психологічна підготовка. Адже, психологічна підготовка – це формування, розвиток і вдосконалення властивостей психіки, які потрібні для успішної діяльності спортсменів та команд. Перераховано та описано основні напрями психологічної підготовки в бойовому хортингу: соціалізація особистості в бойовому хортингу; статус; багаточисленні культурні та матеріальні передумови; забезпечення динаміки командної діяльності в спорті; міжособистісні стосунки; сумісність; лідерство; індивідуальність; згуртованість; відбір; динаміка командної діяльності; розвиток особистості та психічних процесів спортсмена; спеціалізоване сприймання; відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мова, мислення, уява. Також авторами подано орієнтовний план психологічної підготовки юних спортсменів бойового хортингу у річному циклі (етап підготовки, завдання, засоби та методи).*

***Ключові слова:** бойовий хортинг, психологічні особливості, підготовка спортсменів, психологія бойового хортингу, види та напрями підготовки, тренування, річний цикл.*

***Постановка проблеми.** У сучасних умовах перебудов і реформувань українська педагогічна практика перебуває під впливом різних західних течій, ринкових відносин, капіталізації суспільства, інших глобальних змін. За таких обставин перед закладами освіти постають складні й відповідальні завдання формування нової людини, володаря таких якостей, як: фізична витривалість, мобільність, нестандартність у вирішенні поставлених завдань, прагнення до оновлення знань протягом усього життя, збереження своєї індивідуальності уміння конструктивно працювати з колективом і в колективі. Зазначене все виразніше спонукає до реформ в українській освіті, рішучих кроків до системного вдосконалення процесу навчання і виховання, оздоровлення дітей. Останніми роками здійснено низку досліджень, присвячених окремим аспектам вирішення зазначеної проблеми засобами бойового хортингу, спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи; накопичено певний досвід виховання морально-вольових якостей дітей та молоді [15; 21; 22].*

Водночас, на жаль, спостерігається багаторічне використання в загальноосвітніх навчальних закладах змісту, форм і методів виховання, які не повною мірою відповідають віковим особливостям учнів; неефективність системи виховання у процесі спортивно-масової роботи; відставання методичних розробок занять фізичною культурою від міжнародних аналогів; поява негативних тенденцій щодо зниження значущості й актуальності спортивно-масової роботи в школах та позашкільних навчальних закладах; ігнорування у виховній і спортивній роботі індивідуального підходу до юнаків та дівчат тощо.

Теоретичні узагальнення і практичні здобутки доводять, що одним із дієвих засобів становлення учнів як нових здорових особистостей, готових конструктивно протидіяти викликам часу, є бойовий хортинг – національний професійно-прикладний вид спорту

України, заснований на культурних, оздоровчих і бойових традиціях українського народу. Заняття бойовим хортингом сприяють залученню підростаючого покоління до загальнолюдських цінностей, формуванню внутрішньої культури особистості, її високих вольових якостей, здорового способу життя, гармонійного фізичного розвитку, підготовці до активної професійної та громадської діяльності тощо. Бойовий хортинг охоплює оздоровчі, загальнофізичні, технічні й тактичні елементи, а також виховні та філософські аспекти українського національного виду спорту як впливової виховної системи фізичного та морально-етичного напрямку, реального інструменту виховання сильного українця, гідного громадянина-патріота української держави [1–6; 8, с. 3–4; 9].

Аналіз досліджень і публікацій. У науковій літературі ряд авторів: З. Діхтяренко («Оцінювання психомоторики хортингістів для формування їхньої активної життєвої позиції», 2016), Н. Зубалій («Формування в студентів позитивного ставлення до навчальної діяльності з фізичного виховання (на прикладі хортингу)», «Особливості групової психотерапії у тренінговій діяльності хортингістів», 2015; «Моделі професійної підготовки психологів до надання допомоги хортингістам у складних соціально-психологічних ситуаціях», «Термінова індивідуальна психологічна допомога хортингістам у стресових ситуаціях», 2016), М. Куцкир, І. Семененко («Психолого-педагогічний супровід спортсмена під час тренувань та змагань із хортингу», «Врахування психологічних і фізіологічних вікових властивостей у процесі комплексного виховання спортсменів-хортингістів», 2014), В. Недощак («Роль психологічної підготовки спортсменів із хортингу в ВНЗ», 2015; «Формування морально-вольових якостей в студентів у процесі занять хортингом», 2016), Ж. Петрочко, Е. Єрьоменко («Хортинг – школа сили і честі юного українця», 2016) та ін. досліджують різні аспекти, щодо психологічної підготовки учнів і студентів, які займаються бойовим хортингом [7; 10; 11].

Таким чином, дана тема публікації є своєчасною та актуальною й виконується в рамках дослідження професорсько-викладацьким складом кафедри хортингу та реабілітації ННІ спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету ДФС України на 2017–2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989).

Мета публікації – описати один із видів підготовки в бойовому хортингу: психологічна; подати орієнтовний план психологічної підготовки юних спортсменів бойового хортингу у річному циклі; перерахувати та описати основні напрями психологічної підготовки в бойовому хортингу.

Виклад результатів дослідження. Для правильного планування навчального процесу з бойового хортингу потрібно мати на увазі, що фахівці виокремлюють п'ять видів підготовки спортсменів бойового хортингу:

1. *Теоретична підготовка.* Така підготовка передбачає знання законів спортивного тренування, правил змагань тощо.

2. *Технічна підготовка.* Зміст технічної підготовки – засвоєння і вдосконалення спортивної техніки та її варіантів (під спортивною технікою розуміють навичку автоматичних рухів, від яких залежить результат спортивних дій).

3. *Тактична підготовка.* Тактика – оптимальний спосіб боротьби в конкретних умовах, спрямована на досягнення перемоги. Під час боротьби виникає багато несподіваних ситуацій, коли спортсмен бойового хортингу повинен прийняти самостійне рішення, тобто, знайти і здійснити відповідний прийом [11; 12; 19]. Такий досвід набувається багаторічним тренуванням.

4. *Фізична підготовка.* Фізична підготовка – це цілеспрямований систематизований процес, спрямований на: поліпшення загальних рухових навичок; розвиток спеціальних рухових здібностей залежно від характеру спортивної діяльності [1].

5. *Психологічна підготовка* – дії тренерів, спортсменів і менеджерів, які спрямовані на формування й розвиток психічних процесів, якостей особистості спортсменів

бойового хортингу і є необхідними для успішної тренувальної діяльності та виступів на змаганнях. При цьому розуміється, що психологічна підготовка сприяє ефективному проведенню інших видів підготовки (загальної фізичної, спеціальної фізичної, теоретичної, тактичної, технічної), а також є умовою успішного виступу на змаганнях. Рідше цей термін застосовується для характеристики педагогічної діяльності тренерів, які вирішують завдання підвищення психологічної готовності спортсменів [14; 16; 20].

Завдання психологічної підготовки – створення оптимального рівня психічного стану, від якого прямо залежить результативність спортсмена бойового хортингу. У процесі тренування психологічна підготовка безпосередньо залежить від фізичної, технічної і тактичної підготовки.

Психологічна підготовка спрямована на вирішення завдань загального характеру, розвиток особистості спортсмена, досягнення максимальної результативності в певному тренувальному періоді або змаганні [7; 10; 13].

Необхідно знати та застосовувати індивідуальні методи і прийоми психологічного налаштування на сутичку, важке тренування, на тривалу і наполегливу роботу з удосконалення своєї підготовки, прийоми аутогенного тренування для швидшого відновлення після навантажень.

Орієнтовний план психологічної підготовки юних спортсменів бойового хортингу у річному циклі:

Етап підготовки: загально-підготовчий.

Завдання:

1. Формування значущих мотивів напруженого тренування.

Засоби та методи: висування перед спортсменом бойового хортингу важких, але здійснюваних завдань, переконання щодо його значних можливостей, схвалення намагань досягти успіху, підтримка досягнень.

2. Формування позитивного ставлення до занять хортингом.

Засоби та методи: бесіди, пояснення, переконання, приклади видатних спортсменів, особистий приклад тренера, заохочення та педагогічні покарання.

3. Удосконалення здібностей до самоаналізу, самокритичності, вимогливості до себе.

Засоби та методи: бесіди, пояснення, переконання, приклади видатних спортсменів, особистий приклад тренера.

4. Розвиток вольових якостей: наполегливості, цілеспрямованості, сміливості, рішучості, витримки, терплячості, самовладання, самостійності й ініціативності.

Засоби та методи: регулярне застосування виховних, тренувальних завдань, що викликають у спортсмена бойового хортингу об'єктивні та суб'єктивні труднощі, проведення тренувань у складних умовах.

5. Формування системи спеціальних знань про психіку людини, психофізичні стани, методи психорегуляції.

Засоби та методи: лекції, бесіди, розмови про значення бойового хортингу, самопостереження та самоаналіз.

6. Опанування прийомами саморегуляції психофізичних станів: зміна думок за бажанням; заспокійлива й активуюча розминка; дихальні вправи.

Засоби та методи: спеціальні завдання, постійне оновлення навчально-виховного матеріалу та вивчення нового, застосування методичних прийомів, які дають змогу акцентувати увагу на психологічних функціях та якостях, що розвиваються.

7. Розвиток психофізичних функцій та якостей, потрібних для успішної діяльності в бойовому хортингу: високої активності; намагання захопити ініціативу; швидкості та глибини мислення.

Засоби та методи: спеціальні завдання, постійне оновлення навчально-виховного матеріалу та вивчення нового, застосування методичних прийомів, які дають змогу акцентувати увагу на психологічних функціях та якостях, що розвиваються.

Етап підготовки: спеціально-підготовчий.

Завдання:

1. Формування значущих мотивів змагальної діяльності.

Засоби та методи: разом зі спортсменом бойового хортингу визначити завдання наступного змагального періоду загалом та конкретизувати їх на кожних змаганнях. Коригувати завдання відповідно до потреби.

2. Формування стану бойової готовності до змагань.

Засоби та методи: розробити індивідуальний режим змагального дня, випробувати його на навчальних і пробних змаганнях, проаналізувати, внести поправки, коригувати відповідно до потреби.

3. Розроблення індивідуального комплексу заходів для настроювання на змагання.

Засоби та методи: Розробити комплекс дій спортсмена бойового хортингу перед викликом на хорт, випробувати його. Вносити корективи відповідно до потреби.

4. Вдосконалення методики саморегуляції психофізичного стану.

Засоби та методи: вдосконалювати у застосуванні методів саморегуляції в умовах змагань, під час модельних тренувань, прикидок, навчальних змагань.

5. Формування емоційної стійкості до змагального стресу.

Засоби та методи: під час підготовки до основного змагання провести спортсмена бойового хортингу через систему навчально-підготовчих змагань, індивідуально визначити доцільну норму таких змагань.

6. Опрацювання індивідуальної системи психорегулювальних заходів.

Засоби та методи: Визначити ефективні психорегулювальні заходи: прогулянки, екскурсії, поїздки за місто, кіно, концерти, читання, ігри.

Етап підготовки: змагальний.

Завдання:

1. Формування впевненості у собі, своїх силах і готовності до досягнення спортивних результатів.

Засоби та методи: оцінка якості виконаної тренувальної роботи, реальної готовності спортсмена бойового хортингу, переконання його щодо можливості вирішити висунуті змагальні завдання.

2. Збереження нервово-психологічної свіжості, профілактика нервово-психічних перенапружень.

Засоби та методи: застосування індивідуального значущого комплексу психорегулювальних заходів.

3. Зняття змагального напруження.

Засоби та методи: аналіз результатів змагань, помилок, обговорення можливостей їх виправлення [25, с. 74–82].

Основні напрямки психологічної підготовки в бойовому хортингу

Соціалізація особистості в бойовому хортингу. Заняття бойовим хортингом поєднуються з включенням людини в різні соціальні стосунки. Спортсмен займає певне соціальне становище, наприклад, стає на шлях професійного спорту або готується до професійної кар'єри. Йому потрібно поєднувати заняття спортом із навчанням, освоєнням професії, піклуваннями про сім'ю, підтримувати специфічні контакти в сфері спорту. Не кожному спортсменові вдається звикнути до частих переїздів, спортивного режиму тощо. Соціальний статус бойового хортингу як виду спорту часом досить неоднаковий у світі, в даній країні або в представників даної культури через географічне та кліматичне розташування, через рівень розвитку культури та цивілізації, соціальний устрій, характер основних занять населення тощо.

Статус – положення суб'єкта в системі міжособистісних стосунків, яке визначає його права, обов'язки, привілеї. Один і той же суб'єкт може мати різний статус у різних групах. Прикладом статусу може бути авторитет як визнання тими, хто його оточує, досвіду, знань, заслуг індивіда. Від того, наскільки зможе спортсмен бойового хортингу реалізувати себе, свої здібності в тих чи інших конкретних соціальних умовах,

здебільшого залежить його спортивна кар'єра та спортивні результати [17; 18]. Від тренера і спортсмена, менеджерів і спонсорів вимагається висока підготовка у вирішенні питань соціальної підтримки занять бойовим хортингом, створення іміджу спортсмена та команди, забезпечення глядацьких симпатій тощо. Потрібно створювати такі соціальні умови, які б забезпечували сприятливе залучення спортсмена до занять спортом, його соціалізацію (тобто, засвоєння та активне відтворення соціального досвіду), формування високого особистісного змісту занять спортом, привабливості їх для самого спортсмена.

Для вирішення проблем соціалізації в різних країнах створені і використовуються *багаточисленні культурні та матеріальні передумови*. Проте, чимало піклувань у даному напрямі психологічної підготовки покладається безпосередньо на самих тренерів і спортсменів.

Забезпечення динаміки командної діяльності в бойовому хортингу. Успіхи в змаганнях з бойового хортингу у командному заліку, так званих «командних», прямо залежать від досягнутого рівня взаємодії спортсменів, взаєморозуміння, зібраності, взаємовиручки, взаємної відповідальності. Результати змагань з бойового хортингу у командному заліку визначаються результатами сутичок між учасниками команд у всіх вагових категоріях від найлегшої до надважкої. Предметом особливого піклування тренерів, менеджерів та спортсменів – оптимальні міжособистісні стосунки в яких особливу роль відіграють взаємна вимогливість, взаємна повага, здатність долати конфліктні перешкоди, уміння в необхідний момент постати перед суперниками єдиним згуртованим колективом.

Міжособистісні стосунки – це взаємозв'язки між людьми, які переживаються суб'єктивно, проявляються в характері та способах їх взаємного впливу в процесі сумісної діяльності й у спілкуванні, які виникають унаслідок сприймання інших людей та оцінок їх поведінки, надій, неусвідомлюваних мотивів тощо. Міжособистісні стосунки виступають як основа формування психологічного клімату в спортивному колективі клубу, організації бойового хортингу.

Сумісність – це передумова безконфліктного спілкування, сприятлива оцінка і прийняття позицій партнерів, які забезпечують узгодженість сумісної діяльності і задоволеність її результатами. Кращою перевіркою сумісності є різні обмеження засобів, часу, простору, кількості учасників, які потрібні для сумісного вирішення завдання.

У психологічній підготовці спортсменів з бойового хортингу і збірних команд клубів та організацій вирішуються питання *сумісності, лідерства*. Особливий предмет піклування тренера – забезпечення взаємної адаптації спортсменів або ланок у команді як за термінами, так і за стилем взаємодії. Вічною проблемою є забезпечення умов реалізації для спортсменів індивідуальних якостей, бажаних для різних техніко-тактичних дій, але які іноді виступають перешкодою створення колективного стилю [24].

Індивідуальність – це неповторність, яка має соціальне значення, унікальність особистості, яка проявляється в особливостях її темпераменту, характеру, здібностях, у тому числі й пізнавальних процесах. Передумовами становлення індивідуальності є задатки (вроджені анатомо-фізіологічні особливості кожного окремого спортсмена бойового хортингу) і виховання, як формування особистості, яке забезпечує реалізацію задатків у соціальному середовищі.

Психологічна підготовленість збірної команди з бойового хортингу багато в чому залежить від ступеня її *згуртованості*, коли досягнуто впевненої взаємодії і одночасно знайдено оптимальний шлях реалізації індивідуальності спортсменів. Але, ключовим моментом психологічної підготовки в даному випадку є своєчасне забезпечення необхідної взаємодії, управління динамікою командної діяльності. Одним із часто використовуваних засобів для забезпечення заданої динаміки командної діяльності є *відбір*, у тому числі і за психічними параметрами.

Очевидним є і те, що побудова психологічної підготовки, яка спрямована на *динаміку спортивної діяльності*, потрібна не тільки в підготовці до змагань, оскільки переважна більшість спортсменів тренуються постійно, і не тільки для виступів на змаганнях, а також для освоєння прийомів самозахисту, підтримки гарної спортивної форми та оздоровлення. Відомо також немало спортсменів бойового хортингу, які суттєво покращують свої результати в особистому заліку при виступі за збірну команду, їх називають «командними бійцями».

Розвиток особистості та психічних процесів спортсмена бойового хортингу. Цим напрямом психологічної підготовки спортсмена передбачено розвивати мотиви, волю, почуття, здібності, характер, реалізувати якості темпераменту та інших психологічних особливостей, а також формувати спеціалізоване сприймання і динаміку передстартових станів, психічної стійкості, надійності спортсмена [23; 25–29].

Спеціалізоване сприймання – це специфічний для бойового хортингу тип сприймання умов, які суттєві для результату діяльності (наприклад, «відчуття дистанції до суперника» при веденні сутички, «відчуття часу» в моменти закінчення сутички, «відчуття координації» в щільному захваті при сутичці в стійці та партері тощо). Спеціалізоване сприймання формується в міру розвитку спортивної форми на основі комплексної взаємодії різних аналізаторів: зорового, слухового, рухового, вестибулярного. Часто один із цих аналізаторів відіграє в спеціалізованому сприйманні головну роль [30–34]. Серйозних змін у процесі спортивної діяльності в бойовому хортингу набувають *відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мова, мислення, уява*. Спортивна діяльність ставить високі вимоги до їх розвитку і має великі можливості для покращання зазначених вище психічних процесів та якостей особистості. Проте була б неправильно уява про те, що цей розвиток і це покращання відбуваються самі собою і завжди мають необхідну позитивну спрямованість. Типовими помилками в розвитку якостей особистості і психічних процесів є невиправдано завищені вимоги до спортсмена в досягненні високих результатів на змаганнях, невмілий вольовий контроль, недостатнє врахування і використання індивідуальних психічних особливостей спортсменів, що призводить, зокрема, до відставання рівня психічної надійності від фізичних якостей [7].

Висновки.

1. Психологічна підготовка в бойовому хортингу – це формування, розвиток і вдосконалення властивостей психіки, які потрібні для успішної діяльності спортсменів та команд.

2. Для правильного планування навчально-тренувального процесу з бойового хортингу потрібно мати на увазі, що фахівці виокремлюють п'ять видів підготовки спортсменів бойового хортингу: теоретична, технічна, тактична, фізична та психічна підготовки.

3. Перераховано та описано основні напрями психологічної підготовки в бойовому хортингу: соціалізація особистості в бойовому хортингу; статус; багаточисленні культурні та матеріальні передумови; забезпечення динаміки командної діяльності в бойовому хортингу; міжособистісні стосунки; сумісність; лідерство; індивідуальність; згуртованість; відбір; динаміка командної діяльності; розвиток особистості та психічних процесів спортсмена; спеціалізоване сприймання; відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мова, мислення, уява.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над психологічними особливостями спортсменів бойового хортингу буде конкретизована в результатах констатувального, формувального та контрольному експериментах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Срьоменко, З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К.: Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104-112.

2. Діхтяренко З. Дослідження основних понять хортингу: «виховання», «хорт», «хортинг», «хортовий», «хортове виховання» у психолого-педагогічній та філософській літературі / З. Діхтяренко // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць. Вип. 1 / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – С. 53-59.

3. Діхтяренко З. М. Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24 (на засадах хортингу) : метод. посіб. / З. М. Діхтяренко, І. С. Данилюк, Н. І. Скляр; за заг. ред. З. М. Діхтяренко. – К. : Паливода А. В., 2015. – 324 с.

4. Ерёмченко Э. А. Воспитание настойчивости у детей 6–7 лет в процессе занятий хортингом / Э. А. Ерёмченко // *Сибирский педагогический журнал* : научное периодическое издание. Новосибирск, 2013. № 6. С. 209–213.

5. Єрмоєнко В. Е. Профілактика основних стоматологічних захворювань у хортингістів дитячо-юнацького віку / В. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 38–47.

6. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6-7 років у процесі занять хортингом : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 19 с.

7. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.

8. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотична програма і прикладний хортинг / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.

9. Єрмоєнко Е. А. Вплив здоров'я на біомеханічні показники серця спортсменів вищої кваліфікації за результатами даних ехокардіографії / Е. Єрмоєнко, В. Чибісов, О. Говоруха, Ю. Рейдерман // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2015. – Вип. 4. – С. 92–103.

10. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.

11. Єрмоєнко Е. А., Остряньська О. А. Засоби формування міжособистісної злагоди у вихованців 5–6 років у процесі занять хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 14 (41) 13. С. 54–61.

12. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «хортинг» для учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.

13. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9, 10–11 класи. Варіативний модуль «Хортинг» : навчальне видання / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, 2011. – 31 с.

14. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з хортингу для позашкільних навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко. К. : ІТЗО Мін-ва освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. 78 с.

15. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма позакласних занять (секції, гуртка) з хортингу для учнів 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во України у справах сім'ї молоді та спорту, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, [та ін.].* – К. : ДНУ «ІТЗО» Мін-ва освіти і науки України, 2014. – 63 с.

16. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма позакласних занять (секції, гуртка) з хортингу для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, [та ін.].* – К. : ДНУ «ІТЗО» Мін-ва освіти і науки України, 2014. – 79 с.

17. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма позакласних занять (секції, гуртка) з хортингу для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, [та ін.].* – К. : ДНУ «ІТЗО» Мін-ва освіти і науки України, 2014. – 54 с.

18. Єрмоєнко Е. А. Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот» як форма національно-патріотичного та фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів України. *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2015. Вип. 4. С. 163–185.

19. Єрмоєнко Е. А. Практичний матеріал програми хортингу для виховання наполегливості у дітей 6–7 років. *Актуальні проблеми фізичної культури та спорту (IV науковий напрям: проблеми здоров'я різних верств населення)* : зб. наук. праць ДНДІФКіС. К. 2013. № 28 (3).

20. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник. – К. : Паливода А. В., 2009. 87 с.

21. Єрмоєнко Е. А. Теорія і методика хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. 450 с.
22. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник. – К. : Паливода А. В., 2009. 227 с.
23. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської молоді засобами хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. К. : Паливода А. В., 2017. 440 с.
24. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.
25. Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2010. – 108 с.
26. Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Робоча програма та методичні плани навчально-тренувальної роботи для громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування та спортивних клубів, груп різних форм власності / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во України у справах сім'ї молоді та спорту, Українська федерація хортингу. – К. : ВГО «Українська Федерація Хортингу», 2011. – 40 с.
27. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. - Київ : Паливода А. В., 2012. - 268 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
29. Кукушкін К. М. Хортинг як система вдосконалення особистості, як філософія і спосіб життя / К. М. Кукушкін // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. Вип. 1 / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – С. 75–81.
30. Оржеховська В. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проект) / В. Оржеховська, Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко, О. Мельник // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. Вип. 5 / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/pdf>.
31. Офіційний сайт Національної федерації бойового хортингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.horting.org.ua/node/1298>.
32. Петрочко Ж. В., Єрмоєнко Е. А. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
33. Тимчик М. В., Єрмоєнко Е. А. Хортинг як засіб виховання наполегливості в молодших школярів / Фізичне виховання в рідній школі. – 2014. – № 1. – К. : Педагогічна преса. – С. 38–41.
34. Dihtyarenko Z. Evaluation of psychomotor of hortingists for the formation of their active life position / Zoia Dihtyarenko // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 42–51.

REFERENCES

1. Boyko, V., Malynskiy, I., Yeriomenko, E., & Dikhtiarenko, Z. (2017). Development of power qualities in students-hortingists. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 7*(pp. 104-112). Kyiv: Palyvoda A. V.
2. Dikhtiarenko, Z. M. (2014). *Doslidzhennia osnovnykh poniat khortynhu: «vykhovannia», «khort», «khortynh», «khortovyi», «khortove vykhovannia» u psykholoho-pedahohichnii ta filosofskii literaturi* [Research of the main meanings of Horting: «education», «hort», «horting», «hortal», «horting activity» in the psychological, pedagogical and philosophical literature]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 1* (pp. 53–59). Kyiv: Palyvoda A. V.
3. Dikhtiarenko, Z. M., Danyliuk, I. S., & Skliar, N. I. (2015). *Formuvannia navychok zdorovoho sposobu zhyttia zasobamy fizkulturno-ozdorovchoi roboty na prykladi pedahohichnoho dosvidu roboty NVK № 24 (na zasadakh khortynhu)* [Formation of healthy lifestyle means sports and recreation activities on the example of teaching experience EC number 24 (on the basis Horting)]. Kyiv: Palyvoda A. V.
4. Yeromenko, E. A. (2013). *Vospitanie nastoychivosti u detei 6–7 let v protsesse zaniatykh hortynhom* [Education of persistence in children of 6–7 years in the process of horting] *Siberian Pedagogical Journal: scientific periodical*. Novosibirsk. № 6. P. 209–213.
5. Yeromenko, V. E. (2017). *Profilaktyka osnovnykh stomatologichnykh zakhvoryuvan u khortyngistiv dytjacho-yunatskogo viku* [Preventive care of major dental diseases among young and adolescent Horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu: Issue 7* (pp. 38–47). Kyiv: Palyvoda A. V.
6. Yeromenko, E., A. (2016). *Vykhovannia napolehlyvosti u shkoliariv 6–7 rokiu u protsesi zaniat hortynhom* [Education of persistence in 6–7-year-old schoolchildren during horting training]. (PhD abstract dissertation, Kyiv).
7. Yeromenko, E. A. (2016). *Vykhovannia napolehlyvosti u shkoliariv 6–7 rokiu u protsesi zaniat hortynhom* [Education of persistence in 6–7-year-old schoolchildren during horting training]. (PhD dissertation, Kyiv).
8. Yeromenko, E. A. (2014). *Viyskovo-patriotychna programa i prykladnyi khortynng* [Military-patriotic program and applied horting] In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu. – Issue. 1.* (pp. 10–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

9. Yeromenko, E., Chybisov V., Hovorukha O., Reiderman Y. (2015). *Vplyv zdorovya na biomekhanichni pokaznyky sertsia sportmneniv vyschoi kvalifikatsii za rezultatamy danykh ekhokardiografii* [The impact of health on the biomechanical parameters of the heart of highly qualified athletes according to the results of echocardiography] In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynghu*. – Issue. 4. (pp. 92–103). Kyiv: Palyvoda A. V.

10. Yeromenko, E. A. (2016). *Zasady formuvannya tsinnosti zdorovogo zhyttia uchnivskoi ta studentskoi molodi zasobamy khortynghu* [Principles of forming the values of a healthy life of pupils and students by means of hortling] *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (80) 16. – P. 38–44.

11. Yeromenko, E. A., Ostrianska O. A. (2013). *Zasoby formuvannia mizhosobystisnoi zlagody u vykhovantsiv 5–6 rokiv u protsesi zanyat khortynghom* [Means of forming interpersonal harmony in pupils 5–6 years old in the process of hortling]. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 14 (41) 13. – P. 54–61.

12. Yeromenko, E. A. (2012). *Navchalna prohrama hurtkovoyi (seksiynoyi) roboty «khortynh» dlya uchniv 1–11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [The curriculum of the circular (sectional) work «horting» for pupils of grades 1–11 of secondary schools]. – Kyiv: Palyvoda A. V. – p. 268.

13. Yeromenko E. A. (2011). Curriculum in physical culture for secondary schools. Grades 5–9, 10–11. Variative module «Hortling»: educational publication / Kyiv: Institute of Innovation. technologies and content of education. – 31 p.

14. Yeromenko E. A. (2012). Curriculum on hortling for out-of-school educational institutions / K.: IITZO Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine. p. 78.

15. Yeromenko E. A. (2014). Curriculum of extracurricular activities (sections, circles) in hortling for students of 1–4 grades of secondary schools / Ministry of Ukraine for Youth and Sports, Institute of Innovation technologies and content of education, [etc.]. - K. : DNU «IITZO» Ministry of Education and Science of Ukraine. p. 63.

16. Yeromenko E. A. (2014). Curriculum of extracurricular activities (sections, clubs) in hortling for students 5–9 grades of secondary schools / Ministry of Education and Science of Ukraine, Institute of Innovative Technologies and Content of Education, [etc.]. – K. : DNU «IITZO» Ministry of Education and Science of Ukraine, p. 79.

17. Yeromenko, E. A. (2014). Curriculum of extracurricular activities (sections, circles) in hortling for 10–11 grades of secondary schools / Ministry of Education and Science of Ukraine, Institute of Innovative Technologies and Content of Education, [etc.]. - K. : DNU «IITZO» Ministry of Education and Science of Ukraine. p. 54.

18. Yeromenko, E. A. (2012). *Natsionalna dytyachy-yunatska viyskovo-sportyvna gra «Khortyngh-Patriot» yak forma natsionalno-patriotychnogo ta fizychnoho vykhovannia uchniv zagalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy* [National children's and youth military sports game «Hortling-Patriot» as a form of national-patriotic and physical education of students of secondary schools of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynghu*. – Issue. 4. (pp. 163–185). Kyiv: Palyvoda A. V.

19. Yeromenko, E. A. (2013). *Praktychnyi material program khortynhu dlia vykhovannia napoleglyvosti u ditei 6–7 rokiv* [Practical material of the hortling program for education of persistence at children of 6–7 years] *Actual problems of physical culture and sports (IV scientific direction: health problems of different segments of the population): coll. Science. against DNDIFKiS. K. 2013. № 28 (3).*

20. Yeromenko, E. A. (2009). *Pryntsypy vykonannia y metodyka vyvchennia bazovykh tekhnichnykh elementiv khortynhu* [Principles of implementation and methodology of teaching the basic technical elements of hortling]. Kyiv: Palyvoda A. V.

21. Yeromenko, E. A. (2014). *Teoria i metodyka khortynghu* [Theory and Methods of Hortling]. – Kyiv: Palyvoda A. V. p. 450.

22. Yeromenko, E. A. (2009). *Trenuvannia v khortynhu* [Training in Hortling]. Kyiv: Palyvoda A. V.

23. Yeromenko, E. A. (2017). *Formuvannia tsinnoceti zdorovoho zhyttia uchnivskoi molodi zasobamy khortynhu* [Formation of values of a healthy life of student's youth by means of hortling]. Kyiv: Palyvoda A. V. p. 440.

24. Yeromenko, E. A. (2016). *Formuvannia tsinnoceti zdorovoho zhyttia uchnivskoi ta studenskoii molodi na zaniattiakh khortynhom u navchalnykh zakladakh* [Formation of values of healthy life of schoolchildren and student youth at Hortling classes in educational institutions]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynghu*: Issue 6 (pp. 115–123). Kyiv: Palyvoda A. V.

25. Yeromenko, E. A. (2010). *Khortyngh. Navchalna prohrama dlya dytyachy-yunatskykh sportyvnykh shkil* [Hortling. Curriculum for children and youth sports schools] – Kyiv: Palyvoda A. V. – p 108.

26. Yeromenko, E. A. (2011). Hortling. Working program and methodical plans of educational and training work for public organizations of physical culture and sports direction and sports clubs, groups of different forms of ownership / Ministry of Ukraine for Family, Youth and Sports, Ukrainian Hortling Federation. Kyiv: NGO «Ukrainian Hortling Federation». p. 40.

27. Yeromenko, E. A. (2012). Horting: curriculum of group (sectional) work for schoolchildren of 1–11 classes of secondary schools / Kyiv: Palyvoda A. V.
28. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting is a national sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
29. Kukushkin, K. (2014). *Khortynh yak systema vdoskonalennia osobystosti, yak filosofii i sposib zhyttia* [Horting as an individual improvement system, philosophy and lifestyle]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 1* (pp. 75–81). Kyiv: Palyvoda A. V.
30. Orzhekhovska, V., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., & Melnyk, O. (2016). Kontseptsiia natsionalnoi filosofii vykhovannia ditei ta molodi v Ukraini na zasadakh khortynhu (proekt) [The concept of national philosophy of education of children and youth in Ukraine on the basis of Horting (project)]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 5* (pp. 17–34). Kyiv: Palyvoda A. V.
31. *Ofitsiyni sait Natsionalnoi federatsii boiovoho khortynhu Ukrainy* [Official site of the National Federation of Combat Horting of Ukraine]. Retrieved from <http://www.horting.org.ua/node/1298>.
32. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i chesti yunoho ukraintsia* [Horting – the school of strength and honor of young Ukrainian: methodical manual]. Kyiv: Palyvoda A. V.
33. Tymchuk, M. V. & Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh yak zasib vykhovannia napolehlyvosti u molodshykh shkoliariv* [Horting as a means of educating persistence in primary schoolchildren]. In *Fizychne vykhovannia v ridnii shkoli: Issue 1*. Kyiv: Pedahohichna presa.
34. Dihtyarenko Z. Evaluation of psychomotor of hortingists for the formation of their active life position / Zoya Dihtyarenko // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 42–51.

Valeriy Boyko, Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Eduard

Educational and science Institute of the special physical and combat training and rehabilitation of the University DFS Ukraine (University Str., 31, Irpin, Kyiv region, Ukraine).

Combat horting and psychological features of athletes training

Abstract. The authors of the article «Combat horting and psychological features of athletes training» focuses on one of the five types of training of hortingists (theoretical, technical, tactical, physical and mental training) – mental training. After all, psychological training is the formation, development and improvement of mental properties that are necessary for the successful operation of athletes and teams. The main directions of psychological training in combat horting are listed and described: socialization of the individual in combat horting; status; numerous cultural and material preconditions; ensuring the dynamics of team activities in combat horting; interpersonal relationships; compatibility; leadership; individuality; cohesion; selection; dynamics of team activity; development of personality and mental processes of the athlete; specialized perception; feeling, perception, attention, memory, language, thinking, imagination. The authors also presents an approximate plan of mental training of young hortingists in the annual cycle (training stage, tasks, tools and methods).

Key words: combat horting, psychological features, training of athletes, horting, types and directions of training, training, annual cycle.

Валерій Бойко, Дихтяренко Зоя, Ерёмєнко Едуард

Боевой хортинг и психологические особенности подготовки спортсменов

Аннотация. Авторами статьи «Боевой хортинг и психологические особенности подготовки спортсменов» акцентировано внимание на одном из пяти видов подготовки спортсменов боевого хортинга (теоретическая, техническая, тактическая, физическая и психическая подготовки) – психическая подготовка. Ведь психологическая подготовка – это формирование, развитие и совершенствование свойств психики, которые нужны для успешной деятельности спортсменов и команд. Перечислены основные направления психологической подготовки в боевом хортинге: социализация личности в боевом хортинге; статус; многочисленные культурные и материальные предпосылки; обеспечение динамики командной деятельности в боевом хортинге; межличностные отношения; совместимость; лидерство; индивидуальность; сплоченность; отбор; динамика командной деятельности; развитие личности и психических процессов спортсмена; специализированное восприятия; ощущение, восприятие, внимание, память, речь, мышление, воображение. Также авторами подано ориентировочный план психической подготовки юных спортсменов боевого хортинга в годовом цикле (этап подготовки, задачи, средства и методы).

Ключевые слова: боевой хортинг, психологические особенности, подготовка спортсменов, спорт, виды и направления подготовки, тренировки, годовой цикл.

НАШІ АВТОРИ

- Бойко Валерій** професор, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри хортингу та реабілітації Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України
- Болтівець Сергій** доктор психологічних наук, професор, завідувач Відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України
- Діхтяренко Зоя** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хортингу та реабілітації ННІСФБПР Університету ДФС України, старший науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя ІПВ НАПН України, майстер спорту України з хортингу, академік міжнародної Академії культури безпеки, екології та здоров'я – «МАКБЕЗ», голова науково-методичної колегії Національної федерації бойового хортингу України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», голова ГО «Об'єднання педагогів і науковців України»
- Єрмоменко Вероніка** майстер спорту України з хортингу, студентка стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та військової кафедри Всеукраїнської військової медичної академії, студентка Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України
- Єрмоменко Едуард** кандидат педагогічних наук, заступник директора Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, професор кафедри хортингу та реабілітації, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
- Зубалій Микола** кандидат педагогічних наук, доктор філософії, член-кореспондент УАН, старший науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України
- Зубалій Ніна** кандидат психологічних наук, доктор філософії, доцент кафедри практичної психології Інституту педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова
- Івашковський Віталій** кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, учасник бойових дій, майстер спорту України з хортингу
- Остапенко Олександр** кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України

Наукове видання

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ХОРТИНГУ

(українською, російською та англійською мовами)

Збірник наукових праць

Засновано в 2014 р.

Випуск 8

*Літературний редактор Ю. Г. Морозов
Англомовний редактор О. О. Бережний
Технічний редактор Ю. С. Стіпон
Дизайн обкладинки Ю. О. Ліщук*

*Відповідальний секретар збірника,
науковий редактор
і комп'ютерна верстка З. М. Діхтяренко*

Підписано до друку 29.12.2017 р.
Формат 70x108/16
Умов. друк. арк. 20,16

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0237
Наклад 300 пр.

Видавець – Паливода Алла Володимирівна
03061, м. Київ, пр-т Відрадний, 95/Е; тел./факс (044) 351-21-91
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 283 від 18.12.2000 р.)

Віддруковано в друкарні ФОП ПАЛИВОДА А. В.
03061, м. Київ, пр-т Відрадний, 95/Е; тел./факс (044) 351-21-90